

The background is a collage of various elements related to the COVID-19 pandemic. It includes newspaper clippings with headlines like 'HEALTH REPORT', 'CORONAVIRUS PANDEMIC', and 'STAY HOME'. There are also images of a green surgical mask, a blue and green pipette, and a graphic with the text 'COVID-19 STATISTICS'. The overall theme is public health and news.

Kad virus postane PRIJELOMNA VIJEST

Čemu nas uči infodemija

Vladimira Šimić, urednica i novinarka

Važna napomena:

Ovo izlaganje nema za cilj ikoga prozivati i/ili kritizirati.

Pandemija novog koronavirusa stavila nas je sve, a posebno zdravstveni sustav u sasvim novu situaciju u kojoj se najčešće moralo reagirati odmah, bez detaljnog planiranja i razmišljanja.

Greške i propusti su bili neizbježni.

Ali svakako moramo izvući pouku te se pripremiti za drugu sličnu situaciju, odnosno neku novu pandemiju koja će se sigurno dogoditi, pitanje je samo vremena.

Specifičnost pandemije COVID-19

Važno je istaknuti, kada je o pandemiji bolesti COVID-19 riječ, da je ovo **prva pandemija velikih brojeva u suvremeno, digitalno doba**, što je imalo za posljedicu **najveću dosad viđenu infodemiju**.

Infodemiologija i infodemija

- **Infodemija i infodemiologija** nisu novi pojmovi
- **Infodemiologiju** je prvi spomenuo njemački liječnik i znanstvenik Gunther Eysenbach 2002. godine u svom znanstvenom radu „[*Infodemiology: the epidemiology of \(mis\)information*](#)”. Može se definirati kao znanost o distribuciji i determinantama informacija u elektroničkim medijima, posebno na Internetu ili u populaciji, s krajnjim ciljem informiranja javnog zdravstva i javne politike. Ona može biti korisna i u ublažavanju posljedica infodemije.
- Infodemiologija se razvila kao novo i ozbiljno područje znanosti. U srpnju 2020. godine održana je i [Prva WHO konferencija infodemiologije](#), kao odgovor na infodemiju koja je preplavila svijet zajedno s pandemijom novog koronavirusa.

- **Infodemiju** je pak prvi spomenuo američki novinar i politolog David Rothkopf u svojoj kolumni „[When the Buzz Bites Back](#)” objavljenoj u Washington Postu 2003. godine. Naglasio je da epidemiju SARS-a prati i druga epidemija, epidemija informacija, a čije su implikacije daleko veće od same bolesti.

Infodemija = pandemija informacija

- “Infodemija je **prekomjerna količina informacija** o nekom problemu, koja otežava pronalaženje rješenja. Tijekom zdravstvene krize, infodemija može ugušiti vjerodostojne informacije i omogućiti lakše širenje glasina, otežavajući učinkovitu javnozdravstvenu reakciju.” *
- **Informacije se mogu širiti brže od virusa:** inkubacija virusa SARS-CoV-2 je u prosjeku 5 do 6 dana, a „inkubacija” informacija se mjeri u minutama do najviše nekoliko sati zbog, primjerice, vremenske zone.

* Objašnjenje [UNESCO i WHO](#)

Važno je uočiti da između dezinformacija i infodemije **nije znak jednakosti**.

- „Uzročnik”: gomila informacija
- „Bolest”: informacijski kaos
- „Vodeći simptom”: dezinformacije i poluinformacije

Ako ćemo se baviti samo dezinformacijama, imat ćemo simptomatsko liječenje, a ne lijek ili cjepivo za „bolest”.

Ipak, zbog velike raširenosti dezinformacija (misinformation), ovu infodemiju strani mediji i stručnjaci zovu **misinfodemic**.

Izazov koji se stavlja pred sustav zdravstva

- Iz takvog razumijevanja infodemije postaje sasvim jasno da ogromna odgovornost za suzbijanje infodemije leži - upravo i ponovno – na vodećim zdravstvenim institucijama koje bi trebale biti izvor točnih i široj javnosti razumljivih te brzih informacija, koje bi pritom trebale imati čvrsto razvijene odnose s medijima.
- Razvoj kvalitetnih web stranica i prisutnost na društvenim mrežama je imperativ!
- Treba reći da ipak hrvatski zdravstveni sustav nije jedini koji se suočava s ovim izazovom, no svakako je situacija teža jer kod nas općenito komunikacija u zdravstvu nije razvijena.

Popular

Latest

The Atlantic

Sign In

IDEAS

Virus Experts Aren't Getting the Message Out

If the authorities can't satisfy the public's desire to know more, others will fill the void with misinformation.

MAY 6, 2020

Renée DiResta

Technical research manager at the Stanford
Internet Observatory

Opasne dezinformacije i teorije zavjere

Primjeri dezinformacija:

- Američki predsjednik Donald Trump objavio na Twitter profilu da da hidroksiklorokin i azitromicin, uzeti zajedno, mogu „pokrenuti planine“ kada je riječ o COVID-u. **Posljedica:** najmanje 3 mrtvih.
- Lažna vijest koja je počinila „masovno ubojstvo“ – metanol može uništiti SARS-CoV-2. **Posljedica:** oko 800 mrtvih, gotovo 6.000 hospitaliziranih i 60 trajno slijepih zbog trovanja metanolom (mnogi su konzumirali sredstva za čišćenje). Najviše mrtvih zabilježeno je u Iranu.
- Društvenim mrežama u Indiji širio se video o učinkovitosti otrovnog sjemena biljke datura (kužnjak). **Posljedica:** 12 otrovanih (5 djece).

Zašto su teorije zavjere opasne?

- Potkopavaju povjerenje u stručnjake i vodeće institucije, pozivaju na otpor, pa tako i prema javnozdravstvenim mjerama.
- Iako ne sve, većina ih poziva na nasilje i bunt, potiču ksenofobiju, „potpiruju vatru”, odnosno jačaju već postojeće sukobe i netrpeljivosti.
- Iza većine teorija zavjera stoje [desničarske, ekstremističke skupine](#) i desno orijentirani pojedinci.

Američki akademik **Michael Barkun** definirao je tri stavke koje su zajedničke narativu svih teorija zavjere:

- ništa se ne događa slučajno,
- ništa nije kako se čini i
- sve je povezano.

Virus je stvoren u kineskom laboratoriju...

In this screenshot, a man helps a shop owner pick up a display stand after a group of teenagers vandalize the store in San Francisco on March 16, 2020. © 2020 CrimesAgainstAsians/Facebook

Izrael namjerno širi koronavirus (više tumačenja)...

Pratili ste sukobe u Izraelu i na području Gaze, znate političku pozadinu... No, jeste li čuli i za #COVID48?

Nasilje je na svakom koraku – od napada na liječnike do napada na tehničare telekomunikacija

5G conspiracy theories fuel attacks on telecoms workers

One Openreach engineer reports being forced to flee angry group since Covid-19 crisis

- [Coronavirus - latest updates](#)
- [See all our coronavirus coverage](#)

▶ 06:40

▲ Why the 5G coronavirus conspiracy theory is wrong: 5G conspiracies have led to a spate of abuse in April.

Coronavirus conspiracy theories targeting Muslims spread in India

Attacks and boycotts escalate amid false claims that Muslim group to blame for epidemic

News / India / After Assam, now health workers get beaten up by Covid patient's kin in Manipur hospital; two arrested

After Assam, now health workers get beaten up by Covid patient's kin in Manipur hospital; two arrested

Health workers were allegedly assaulted at the Jawaharlal Nehru Institute of Medical Sciences (JNIMS) hospital in Manipur's Imphal East district.

Hemanta Kumar Nath

Guwahati

June 6, 2021 UPDATED: June 6, 2021 15:48 IST

dates
coverage

Kakva je situacija u Hrvatskoj?

- Istraživanja na tom području, nažalost, još uvijek je malo ili nisu objavljena. Pisalo se, primjerice, o tome [tko su antimaskeri u Hrvatskoj](#), odnosno o istraživanju sociologa Branka Ančića i Dražena Cepića.
- *Najviše antimaskera je u dobi od 30 do 39 godina (23,7%) te u dobi od 18 do 29 godina (17,8%), a najmanje ih je u dobi od 65 i više godina (3,3%). Najviše je antimaskera među onima koji u kućanstvu nemaju starije od 65 i više godina! Hrvatske regije ne razlikuju se po udjelu antimaskera. Kad se gleda klasna pripadnost antimaskera bez umirovljenika, najviše ih je u radničkoj klasi (25,2%) te u višoj klasi (13,6%), a najmanje u srednjoj klasi (11,9%). Antimaskeri su u najvećoj mjeri prisutni među radno aktivnom populacijom, među nezaposlenima ih je 20%, zaposlenima 18%, a u općoj populaciji 13%. Dvostruko ih je više među ispitanicima u privatnom sektoru (22,2%) nego u javnom (12,2%).*

Nemira i nasilja ima relativno malo, posebno u odnosu na druge zemlje

Povjerenje je poljuljano i ratovima znanstvenih zvijezda

- Podjele u znanstvenim krugovima nisu rijetkost, u određenoj mjeri su i normalne i produktivne (primjer Roberta Kocha i Maxa von Pettenkofera oko bacila kolere krajem 19. st.)
- U vrijeme COVID pandemije ozbiljno je poljuljano povjerenje javnosti u znanost i znanstvenike te neki smatraju da će ga samo učinkovitost cjepiva u zaustavljanju pandemije moći spasiti.

RAT ZNANSTVENIKA

Đikić žestoko odgovorio Radmanu: 'Takve izjave mogu dovesti do porasta zaraze i smrtnosti!'

PREPIRKA OKO PANDEMIJE

Đikić i Bakić se posvađali na Twitteru: 'Pozvao je građane da pišu mojim nadređenima...'

Njih dvojica se od početka epidemije razilaze u stavovima oko obuzdavanja koronavirusa u Hrvatskoj

Piše: Jutarnji HR Objavljeno: 03. svibanj 2021. 11:55

Share Twitter Email

RAT ZNANSTVENIKA

Prepucavanja i optužbe: U najgorim trenucima pandemije dobili smo i svađu među znanstvenicima

07.12.2020 22:17 Petar Panjkota

Čini se da Stožer postaje naklonjeniji znanstvenicima koji zagovaraju

KORONAVIRUS "RAT" ZNANSTVENIKA

Štagljar oštro odgovorio Laucu: "Izvlačiš se iz blata i unosiš nemir među građane"

Piše A.P., 03. prosinca, 2020. @ 23:06 KOMENTARI

4min.

Nepovjerenju su doprinijeli i brojni propusti u komunikaciji i nedosljednosti u ponašanju:

Nekoliko primjera:

- Krunoslav Capak sjedi na kutiji cjepiva. Drugi primjer: snimljeni zagrljaji nakon pressice u HZJZ-u.
- Alemka Markotić i neodgovarajuća reakcija na press konferenciji nakon što je navodno njezina majka cijepljena preko reda. Potom i govor ispred Zagrebačke katedrale na Stepinčevo.
- Ministar Vili Beroš o Bandićevom sprovodu: Virus nije šampion skoka u dalj... Zagrljaji u izbornoj noći (HDZ)
- Primjera ima i iz lokalnih stožera, primjerice Osječki – član stožera Anto Barukčić održao domjenak za 16 osoba na kojem je bio i čovjek kojem je kasnije potvrđena zaraza koronavirusom.

Osnovne lekcije koje bismo trebali usvojiti:

- Ulaganje u razvoj preglednih i sadržajnih web stranica zdravstvenih institucija te prisutnost na društvenim mrežama!
- Važnu ulogu mogu odigrati zdravstveni influenceri-lijeknici i zdravstveno osoblje (npr. Natko Beck, Igor Berecki, Dragan Maloševac).
- Izlaženje u javnost s jasnim, razumljivim porukama i znanstveno utemeljenim podacima. Iskrenost i dosljednost izuzetno su važni! Argumentiranje umjesto ignoriranja i vrijeđanja, komunikacija „na razini”. (primjer WHO Mythbusters)
- Zapošljavanje/angažiranje stručnjaka s područja komunikacije i odnosa s javnošću u zdravstvenim institucijama. Poseban naglasak na kriznom komuniciranju.
- Intenzivna i kontinuirana edukacija u „mirnodopsko” vrijeme – ne samo šire javnosti, nego i novinara! (specijalizacija novinara: edukativni programi za novinare koji se bave ili se žele baviti s temama s područja zdravstva).